

na ich miejsce zastępców; może również żądać obsadzenia na tym obszarze wolnych stanowisk.

Art. 16. W sprawach, wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 1), Główny Komisarz Cywilny działa na skutek inicjatywy Naczelnego Wodza oraz w ramach otrzymanych od niego wytycznych i instrukcji; w sprawach, wymienionych w art. 13 ust. 1 pkt 2) oraz w art. 15, działa także z własnej inicjatywy, przy czym postawione mu przez Naczelnego Wodza postulaty są wiążące.

Art. 17. Projekty aktów prawodawczych oraz zarządzeń ogólnych, które dotyczą spraw określonych w art. 13 oraz spraw związanych z zaopatrzeniem Sił Zbrojnych, należy — jeżeli przepisy szczególne nie przewidują innego trybu uzgodnienia takich projektów z Naczelnym Wodzem — przysyłać Głównemu Komisarzowi Cywilnemu, który je przedstawia Naczelnemu Wodzowi, po czym ewentualne postulaty Naczelnego Wodza przekazuje Rządowi.

Art. 18. Główny Komisarz Cywilny:

1) bada sprawozdania i wnioski władz administracyjnych, czynnych na obszarze operacyjnym;

2) udziela komisarzom cywilnym wskazówek co do trybu ich urzędowania oraz może co do tego żądać od nich wyjaśnień i sprawozdań.

Rozdział VI.

Komisarze cywilni.

Art. 19. 1. Przy dowódcach wojskowych, wskazanych przez Naczelnego Wodza, ustanowieni będą dla współpracy tych dowódców z zainteresowanymi wojewodami komisarze cywilni.

2. Komisarzy cywilnych mianuje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Naczelnym Wodzem.

3. Komisarze cywilni wraz z personelem pomocniczym podlegają tym dowódcom, przy których zostali ustanowieni i wchodzi w skład ich kwater głównych.

Art. 20. 1. Do zadań komisarzy cywilnych należy przedstawianie dowódcy wojskowemu:

1) spraw związanych z uprawnieniami tych dowódców wobec władz administracyjnych;

2) spraw dotyczących interesów ludności w zakresie świadczeń na rzecz wojska oraz rozszczeń materialnych osób cywilnych do władz i osób wojskowych;

3) informacji o zasobach gospodarczych, stosunkach społecznych i narodowościowych na obszarze właściwego województwa.

2. Instrukcja władz wojskowych określi szczegółowo zakres działania komisarzy cywilnych oraz ich stosunek do Głównego Komisarza Cywilnego.

Rozdział VII.

Przepisy końcowe.

Art. 21. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

Art. 22. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wewnętrznych:
Stawoj Składkowski

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

544

ZARZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 1 września 1939 r.

o stanie wojennym.

Na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1939 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 366) zarządzam stan wojenny na obszarze całego Państwa.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *Stawoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*